

'Preekschets' ter ondersteuning van de Actie Kerkbalans 2023 (14-28 januari)

'Geef vandaag voor de kerk van morgen'

Tekst: Joost Schelling

De keuze is voor de 'preekschets' gevallen op de bespreking van de tekst die voor zondag 15 januari op het oecumenisch leesrooster staat, namelijk Johannes 2:1-11, de bruiloft te Kana. Deze zondag wordt daarom wel Kanazondag genoemd.

Waarom staat de 'preekschets' tussen haken? Juist omdat de Actie Kerkbalans in zowel katholieke parochies als diverse protestantse gemeenten van start gaat, steekt deze schets in bij materiaal dat voor diverse onderdelen van de viering te benutten zijn, en niet enkel suggesties voor de preek zijn.

Johannes 2

Het wonder van de overvloed en het teken van het tegoed

Kader van deze zondag

Het is aankomende 15 januari de 2^e zondag na Epifanie, de verschijning van de Heer. Bij deze 'klassieke' zondagen horen ook vaste lezingen: 1^e zondag: Doop van de Heer, 3^e zondag: Roeping van de leerlingen, en voor deze 2^e zondag: het eerste teken van de Heer (wijnwonder op de Bruiloft te Kana). Psalm 96 is met deze zondag verbonden als antwoordpsalm en laat zich ook voor ons thema goed zingen. Hetzelfde geldt voor het introïtus van Psalm 66.

Achtergronden bij de lezing uit Johannes 2 – let op de getallen in de tekst

Wat opvalt, is dat de evangelist de gebeurtenissen positioneert op 'de derde dag' (vers 1). Dat roept de vraag op naar de tweede dag (roeping van de leerlingen) en de eerste dag (de komst van de Zoon als het Licht dat in deze wereld doorbreekt), beiden in Johannes 1. De derde dag is de beslissende en verwijst ook meteen naar Pasen. Maar de derde dag van de week is ook de uitgelezen dag voor een bruiloft, want in Genesis 1 spreekt God op de derde dag twee keer dat het geschapene goed was.

De reis van Gods woord in de wereld wordt op dag 3 feestelijk voortgezet. Jezus bezoekt met de leerlingen en zijn moeder een bruiloft. Het beeld van de bruiloft dat staat voor de feestelijke verbinding tussen God en mens, tussen hemel en aarde, tussen liefde en zorg. En op dat feest mag het aan niets ontbreken. Als we spreken over (Gods) liefde, dat past de overvloed en de overdaad: het leven wordt gevierd. En dus hoort het tekort er niet thuis.

Toch dient zich het tekort aan. Ook hier vinden we bij de evangelist oude Bijbelse lijnen terug. Zes stenen watervaten worden gevuld met water om het wonder van het tegoed te laten voltrekken. Tegelijk zit in het aantal van 6 het tegoed...Wie bijbels gezien telt, weet dat 6 altijd zeven moet worden. Manna kwam in de woestijn tot het Joodse volk in de verhouding 5:2 verdeeld over 6 dagen, genoeg voor de gehele week. De schepping die zelf het ritme kent van 6 dagen arbeid en een dag rust. Hier worden 6 vaten met water gevuld alles in opdracht van Jezus.

Maar waar is het zevende vat te vinden? Wie Johannes doorleest, komt het aan het einde tegen: onderaan het kruis. Daar staat in Johannes 19:29 het vat waaruit de Heer zijn dorst met azijn moet lessen. Het zoet van de wijn is voor het feest op aarde, de verzuurde drank valt Jezus ten deel. Het tegoed is voor de mensen, het tekort neemt de Heer op zich.

Zo tekent zich hier in Kana niet alleen het eerste wonder af, maar is het bovenal het teken hoe God in Jezus zijn mensen nabij wilt komen. In het tegoed van de wereld, niet haar tekort. Maar zo vanuit het tegoed in het leven staan, vraagt om overgave, willen doen wat de Heer vraagt, ook als daar nog geen maat op staat. Alleen die houding zorgt voor de voortgang van de dans (lied 839) van de liefde. Nu wordt de bruid in het verhaal nog gemist, maar straks zal ze in volle glorie verschijnen (Openbaring 21:7).

Lijnen voor de verkondiging die aansluiten op de Actie Kerkbalans

- 1) De kerk leeft in een tijd van krimp en tekort. Voor veel kerkgangers wordt dat zichtbaar en mogelijk ook voelbaar in de wijze waarop de kerk (niet) verwarmd wordt. Hoge energiekosten dwingen tot besparing. Maar ook de terugloop van kerkgangers (na Corona), de terugval van inkomsten, en de gestegen kosten voor levensonderhoud, materialen en personele inzet, die raken ook de gemeente. De lezing van Johannes 2 nodigt ons uit om het tekort niet te bagatalliseren, maar wel om het niet als het allesbepalende frame te zien. We mogen als kerk leven van het tegoed, getoond in Jezus op aarde. We mogen leven van het geloof, dat wanneer we het evangelie uitleven, God voor zijn kerk en zijn mensen zal zorgen. Zo geven we gestalte aan Gods koninkrijk op aarde, ook tegen het duister van de tijd en het tekort in.
- 2) Maar anderzijds mag op deze zondag ook de oproep klinken om te geven aan de kerk en haar activiteiten. De Heer vraagt ons ook om te geven aan het werk van de Heer (Mat 22:21), dat mag ook vertaald worden naar onze gaven. Natuurlijk dient de kerk hier vervolgens rekenschap (goed rentmeesterschap) van af te leggen. Maar 'wij leven van de wind' betekent niet dat alles vanzelf goed zal komen, onze inzet en bijdrage wordt in het koninkrijk gevraagd. Het water kwam niet als vanzelf tot aan de rand van de watervaten. En ook het scheppen tot wijn legde de Heer in mensenhanden.
- 3) De verhouding 5:2 / 6:1 toont ons de weg van vertrouwen en geduld. Er mag ontspanning en rust zijn, niet alles is maakbaar of controleerbaar. Er mag vertrouwen zijn, morgen is er weer een nieuwe dag. Niet een laissez-faire van 'wie dan leeft, wie dan zorgt', maar wel een beweging naar dat wat je vandaag kunt doen en geven. God vraagt ons vandaag zijn toekomst uit te leven, niet pas morgen (Mat 6:19-34).
- 4) Zijn wij als kerk in staat om ons tegoed onder woorden te brengen? De kerk beschikt ook over zeer waardevolle 'assets' (middelen als parels): onverdeelde aandacht voor iedereen die op de weg van de kerk komt (pastoraat en diaconaat), een gebouw, dat kan worden ingezet om Gods missie in deze wereld uit te dragen (nog wat anders dan het enkel te zien als blok aan het been), middelen, bezittingen en vermogen die door de eeuwen heen verzameld zijn, om in deze tijd ingezet te worden of te laten renderen voor kerk en wereld, vrijwilligers en pastorale krachten, die hun tijd en kennis inzetten om de kerk te maken tot een vindplaats van geloof, hoop en liefde.
- 5) Het beeld van de bruiloft mag het teken zijn van Gods toekomst: feestelijk, overdadig, en geen chagarijn. Natuurlijk is er overal wel wat en kan dat ook zomaar impact hebben op ons geefgedrag. Maar de toekomst van de Heer wordt getoond in het feest en de belofte, dat 'het mooiste nog moet komen'. Daaraan geven, daaraan werken, dat mag de lijn zijn die ook in de inspanningen voor de actie kerkbalans klinkt. Blijf dus ook met elkaar vieren, wetende dat het eerste wonder dat Jezus verrichtte, het redden van een feestje was.

Aanvullende suggesties

Gebed bij deze zondag

Barmhartige God,

Er zijn zoveel verschillende mensen

En allemaal zijn wij beelddrager van uw schepping en liefde

Maar wij oordelen elkaar over huidskleur, afkomst, seksualiteit of gewoontes.

Overal vinden wij wel iets van.

Wij bidden U: Leer ons van mensen te houden zoals ze zijn,

welke achtergrond of manieren ze ook hebben.

Help ons onze oordelen over elkaar op te schorten.

Help ons om het gebrek bij onszelf eerst onder uw aandacht te brengen,

voordat we klagen over het gemis bij de ander.

Leer ons van onze medemens te houden,

Geef tijd om elkaar echt te leren kennen.

Help ons geduld te betrachten,

de ander zonder oordeel, tevoorschijn te luisteren,

en zo in het spoor van Jezus Messias te wandelen,

die vreugde boven gebrek liet gaan. Amen.

Intenties voor de voorbeden

- Doordring ons ervan dat U ons steeds weer roept en uitnodigt om in diepe verbondenheid met U te leven en dat leven te vieren.
- Dat wij ons aan uw stille stem in ons hart durven over te geven en zo de diepe vreugde van waarlijk mens-zijn in Uw naam mogen ervaren en uitdelen.
- We bidden u voor hen, voor wie de wijn van de bruiloft is verschraald of opgeraakt, door gemis, ziekte of verdriet, door verbittering. Wie alleen nog weet hebben van het stilstaand water, waarin de leegheid schuilgaat. Dat zij iemand ontmoeten die zich over hun ellende en leegheid ontfermt en hen de weg van de hoop mag wijzen.
- Wees met hen die verlangen naar een groots en meeslepend feest op aarde, zodat er een einde komt aan deze wereld vol van geweld en ellende.
- Leer ons geloven dat op uw feest water kan smaken als de allerbeste wijn, die ons hart verblijdt.
- Wees met hen die zich zorgen maken over het tekort van de kerk, het gemis aan bestuurskracht, aan middelen, aan betrokkenheid. Dat zij en wij in vertrouwen mogen scheppen van het goede van uw liefde dat nog wel in en onder ons aanwezig is.
- Wees met hen die rekenen met tegoed of tekort. Dat de keuzes die daaruit voortkomen gemaakt worden om dienstbaar te zijn aan uw kerk die in de wereld is.

Gedicht Gisela Balthes¹ "Doe wat hij jullie zegt"

Velen heb ik uitgenodigd voor het feest van mijn leven.

Wij hebben gedanst en gelachen: alles heb ik gegeven.

Maar nu is het vat van mijn vreugde, het vat van mijn liefde leeg.

Wat moet ik doen?

Een laatste ronde geven? Een laatste lied zingen?

De band naar huis sturen? Het feest beëindigen? Wat is wijsheid?

Ineens spreekt iemand met volmacht:

"Vul de lege vaten met jullie dorheid en jullie nood.

Vul ze tot aan de rand."

Er is iemand die verandert water in wijn.

Treurnis in vreugde.

Koudheid in liefde.

Er is iemand die verandert,

gebrek in overvloed.

Om met elkaar te overdenken in het kader van de Actie Kerkbalans

- Waar hebben wij het in onze kerk over als we spreken over ons tegoed en onze assets?
- Geven aan en meedoen in de kerk heeft altijd iets van vrijwilligheid (laat het komen vanuit je hart), maar tegelijk nodigt Johannes 2 niet uit om apathisch af te wachten, maar zelf ook onze taak op ons te nemen. Hoe betaalt die houding zich financieel uit?
- Laat duidelijk zijn dat van iedereen een bijdrage wordt gevraagd, rijk en arm, oud en jong, en niet enkel in geldelijke zijn. Wat kun jij inbrengen? Wat is jouw talent voor het koninkrijk van God?

Joost Schelling is predikant van de Protestantse Kerk 'buiten vaste bediening', werkzaam als directeur bij de VKB Kerkrentmeesters, vereniging van kerkrentmeesters binnen de Protestantse Kerk in Nederland.

¹ Origineel: Was er euch sagt, das tut.

Viele habe ich eingeladen zum Fest meines Lebens. Wir haben getanzt und gelacht: Alles habe ich gegeben.

Nun ist das Fass meiner Freude, das Fass meiner Liebe leer. Was soll ich tun? Zum letzten Tanz auffordern?

Ein letztes Lied singen? Die Musiker heimschicken? Das Fest beenden? Wer weiß da noch Rat?

Da spricht einer mit Vollmacht: „Füllt die leeren Fässer mit eurer Dürre und Not. Füllt sie bis zum Rand.“

Da ist einer, der wandelt Wasser in Wein, Trübsinn in Freude, Kälte in Liebe. Da ist einer, der wandelt Mangel in Fülle.